

4-MAVZU: XOTIN QIZLAR FAOLINING XOTIN QIZLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN HUQUQBUZARLIKLARNI OLDINI OLİSH VA ULAR BILAN İJTİMOİY PROFİLAKTİKANI AMALGA OSHIRISHGA DOİR FAOLİYATI

Reja:

- 4.1. Mahalla xotin-qizlar faoli faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik tizimi.
 - 4.2. Xotin-qizlar faolining asosiy vazifalari va ijtimoiy profilaktika chora-tadbirlariga doir vakolatlari.
 - 4.3. Xotin-qizlar faoliga yuklatilgan vazifalarni bajarish va tegishli vakolatlardan samarali foydalanish mexanizmi.
- 4.1. Mahalla xotin-qizlar faoli faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik tizimi

O‘zbekistonda ayollarga berilayotgan e’tibor so‘nggi yillarda sezilarli darajada oshdi. Mamlakatda xotin-qizlarning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hayotdagagi ishtirokiga alohida e’tibor qaratilib, ularning huquqlarini himoya qilish va imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirilmoqda.

Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 19-moddasida O‘zbekiston Respublikasida barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo‘lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, e’tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishi, ijtimoiy mavqeidan qat’iy nazar, qonun oldida teng ekanligi, 58-moddada esa, xotin-qizlar va erkaklarning teng huquqliligi, davlat xotin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, shuningdek jamiyat va davlat hayotining boshqa sohalarida teng huquq va imkoniyatlarni ta’minlashi alohida ta’kidlab o‘tilgan.

“Xotin-qizlar faoli” iborasi, asosan, ayollar va qizlarning ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ma’naviy jihatlarda faol ishtirokini, ularning huquqlarini himoya qilish va ularning hayot samaradorligini oshirish maqsadida ish olib boruvchi shaxs.

Xotin-qizlar faolining umumiy va ijtimoiy profilaktikaga doir faoliyati, asosan, ayollarni ijtimoiy, iqtisodiy, ma’naviy va jismoniy jihatdan qo‘llab-quvvatlash, ularning huquq va erkinliklarini himoya qilish, shuningdek, ularga nisbatan bo‘lgan zo‘ravonlik, diskriminatsiya va boshqa ijtimoiy muammolarning oldini olish maqsadida amalga oshiriladi.

Mahalla xotin qizlar faoli o‘z faoliyatini quyidagi huquqiy hujjatlar asosida olib boradi:

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi PF-27-son Farmoni bilan tasdiqlangan Jamoat xavfsizligi konsepsiysi;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabrdagi “Mahalla institutining jamiyatdagi rolini tubdan oshirish va uning aholi muammolarini hal etishda birinchi bo‘g‘in sifatida ishlashini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar to‘g‘risida” PF-209-son Farmoni;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 1-dekabrdagi “Jamoat tartibini saqlash, jamoat xavfsizligini ta’minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi Hukumat qarorlarini tizimlashtirish to‘g‘risida”gi №754-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 3-yanvardagi “2025-yilda respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish va huquqbuzarliklarning oldini olish tizimi samaradorligini yanada oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 1-son Qarori kabi normativ-huquqiy hujjatlarda mamlakatimiz hududidagi mahallalarda ijtimoiy profilaktikani amalga oshirishning aniq mexanizmlari nazarda tutilgan bo‘lib, mahalla yettiligi har bir a‘zosining aholi va davlat organlari o‘rtasida ishonchli “ko‘prik” bo‘lishini ta’minlash, xalqimizning tinch va osoyishta hayot kechirishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish borasidagi tizimli ishlari yoritilgan.

4.2. Xotin-qizlar faolining asosiy vazifalari va ijtimoiy profilaktika chora-tadbirlariga doir vakolatlari

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabrdagi PF-209-son Farmonining 4-ilovasi xotin-qizlar faolining asosiy vazifalariga bag‘ishlangan bo‘lib, 4 ta yo‘nalishni o‘z ichiga oladi:

1. “Sog‘lom oila — sog‘lom jamiyat” tamoyillarini targ‘ib qilish, xususan yaqin qarindoshlar o‘rtasidagi va erta nikohning oldini olish, reproduktiv salomatlikni yaxshilash, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash bo‘yicha maqsadli chora-tadbirlarni amalga oshiradi. Masalan, (har oyda kamida 20 ta oilaga kirib, oilaviy qadriyatlarni targ‘ib etadi va nikohlarning qonuniyligini ta’minlaydi. Mahallada har oyda ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalarning 5 tasini sog‘lom turmush tarziga qaytaradi).
2. Xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, ta’lim imkoniyatlarini kengaytirishga ko‘maklashadi. MIsol uchun, (har oyda bir marotaba mактабдаги о‘кувчи qizlar bilan uchrashib, ularning ta’lim olishga qiziqishini oshiradi. Har oyda kamida 5 nafar mahalladagi xotin-qizlarni tadbirkorlik, kasanachilik va hunarmandchilikka jalg qiladi).
3. Xotin-qizlarning muammolarini o‘z vaqtida aniqlash, ushbu muammolar yuzasidan davlat organlari va tashkilotlarga murojaat qilish, yordamga muhtoj bo‘lgan va og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlarga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko‘rsatishni ijtimoiy xodim bilan birgalikda tashkil etishadi. Masalan, (har oyda kamida 10 nafar og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlarga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko‘rsatishni tashkil etadi).

4. Xotin-qizlar o‘rtasida ijtimoiy profilaktika va moslashtirish ishlarida hamkorlik qilish, tazyiq va zo‘ravonlikka nisbatan murosasizlik muhitini yaratishda ishtirok etadi. Misol uchun, (har oyda bir marotaba jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan xotin-qizlar xonadoniga borib, muammosini o‘rganadi. Xotin-qizlarga nisbatan tazyiq va zo‘ravonlik holatlarini aniqlaydi va profilaktika inspektoriga xabar beradi).

“Obod va xavfsiz mahalla” tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish tartibi to‘g‘risidagi Nizomga muvofiq, “Obod va xavfsiz mahalla” tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda mahalla raisi, hokim yordamchisi, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim va soliq inspektori, shuningdek, boshqa davlat organlari va tashkilotlari o‘rtasida o‘zaro hamkorlik mexanizmlarini belgilaydi.

Xotin-qizlar faoli ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar ijtimoiy moslashtirish dasturi asosida quyidagilarni amalga oshiradi:

ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalar bilan yakka tartibda suhbatlar o'tkazadi, nizolarning sabablarini aniqlaydi, ular bartaraf etish maqsadida mahalla raisi bilan hamkorlikda “Sog‘lom oila — sog‘lom jamiyat” tamoyillarini tushuntiradi, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash bo‘yicha chora-tadbirlarni amalga oshiradi, ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko‘rsatishni ijtimoiy xodim bilan birgalikda tashkil etadi;

yordamga muhtoj bo‘lgan va og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlar bilan yakka tartibda suhbatlar o’tkazib, turmush tarzi, xulq-atvori, oilaviy sharoiti hamda kasbiy layoqatini o‘rganadi, ularni tadbirkorlik, kasanachilik va hunarmandchilikka jalg qilish, zarur hollarda ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko‘rsatish choralarini ko‘radi;

muntazam tazyiq va zo‘ravonlikka uchrab kelayotgan xotin-qizlarning xonadoniga borib, turmush tarzi, xulq-atvori va oilaviy sharoitini o‘rganadi, aniqlangan muammolarini bartaraf etish choralarini ko‘radi, zarur hollarda muntazam tazyiq va zo‘ravonlikka uchrab kelayotgan shaxslarga himoya orderini berish bo‘yicha profilaktika inspektoriga taklif kiritadi;

jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan xotin-qizlarning turmush tarzi, xulq-atvori, oilaviy sharoiti va kasbiy layoqatini o‘rganadi, ular bilan manzilli chora-tadbirlarni amalga oshiradi, hokim yordamchisi bilan hamkorlikda bandligini ta’minalash choralarini ko‘radi;

xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim va soliq inspektori o‘z vakolatlari doirasida qonunchilik hujjalari muvofiq boshqa vazifalarni ham amalga oshirishi mumkin.

Ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish jarayonida vujudga kelayotgan muammolarni hal etish, shuningdek, ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlarga amaliy va boshqa yordam ko‘rsatish maqsadida ijtimoiy profilaktika tadbirlari quyidagi tartibda nazorat qilib boriladi:

xotin-qizlar faolining faoliyati — Oila va xotin-qizlar qo‘mitasining tuman (shahar) bo‘limlari tomonidan.

Axborot tizimiga kiritilgan ma'lumotlarning haqqoniyligi har yil yakuni bo‘yicha Oila va xotin-qizlar qo‘mitasining tuman (shahar) bo‘limlari tomonidan bevosita joylarga chiqqan holda o‘rganiladi.

Ijtimoiy profilaktika obyektlariga nisbatan elektron shaklda yuritilgan hujjalarni (xulosa, ijtimoiy moslashtirish dasturi, uning ijrosi bo‘yicha ma'lumotnomalar, qo‘shma xulosa) axborot tizimida saqlanadi.

Ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish natijasida olingan ma'lumotlarning sir saqlanishini ta’minalaydi.

4.3. Xotin-qizlar faoliga yuklatilgan vazifalarni bajarish va tegishli vakolatlardan samarali foydalanish mexanizmi

Mahallalarda ayollar tomonidan sodir etilayotgan oila-turmush munosabatlari doirasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish hamda ijtimoiy ko‘makka muxtoj xotin-qizlar qatlami bilan manzilli ishlash bo‘yicha har bir vakilining aniq mas’uliyatini belgilash, shuningdek ushbu toifadagi shaxslar profilaktikasiga yangicha ish uslublarini tatbiq qilish lozim.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 1-dekabrdagi “Jamoat tartibini saqlash, jamoat xavfsizligini ta’minalash va huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi Hukumat qarorlarini tizimlashtirish to‘g‘risida”gi №754-son qarori mavjud. Ushbu qarorga “Obod va xavfsiz mahalla” tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktik choralarini tartibga soladi.

Aytish mumkinki, hozirda mahalla ayollarning ijtimoiy xavfsizlik masalasi xotin-qizlar yetakchisining bir qator yo‘nalishlardagi faoliyatini samarali tarzda amalga oshirilishi bilan bog‘liq hisoblanadi.

Aholining xavfsizlik masalalari bo‘yicha ongini oshirishda ayniqsa xotin-qizlar va yosh avlodlar orasida xavfsizlik masalalari bo‘yicha ma’lumotlilikni oshirish, oilaviy zo‘ravonlikka qarshi kurashish kabi mavzular bo‘yicha seminarlar, treninglar tashkil etish. Shaxsiy xavfsizlikni ta’minalash bo‘yicha plakatlar va boshqa turdagи ko‘rgazmali materiallar tarqatish.

Jamiyatning faol ishtirokini ta’minalash maqsadida mahalladagi muammolarni yechishda xotin-qizlarining ishtirokini kuchaytirish, xotin-qizlarning o‘zlarini har tomonlama himoya qilishlari uchun zarur malakalarga eta bo‘lishini ta’minalash (masalan, tegishli huquqlari to‘g‘risida bilimlar berib borish va malakali psixologik yordam ko‘rsatish).

Xavfsizlikni ta’minalashda mahallaning boshqa tashkilotlari bilan hamkorlik qilish. Bunga mahalla davlat organlari, huquq-tartibot idoralari, ta’lim muassasalari, tibbiyot muassasalari bilan doimiy aloqada bo‘lish kabilarni kiritish mumkin.

Oilaviy zo‘ravonlikka qarshi kurashish. Ya’ni, oilaviy zo‘ravonlikka uchragan xotin-qizlarga yordam ko‘rsatish, ularning huquqlarini himoya qilish, huquqbuzarlik qurbanini bo‘lgan xotin-qizlar uchun ijtimoiy-huquqiy yordam paketlarini taqdim qilish. Oilaviy zo‘ravonlikka qarshi mahalla aholisining ongini oshirish bo‘yicha seminar-treninglar tashkil qilish.

Mahallada xavfsiz muhit sharoitini vakolatli davlat idoralari orqali doimiy monitordan o‘tkazib turish. Mahallada xavfli hisoblanuvchi yerlarda (yoritilmagan ko‘chalar, tashlandiq joylar, aholi gavjum bo‘ladigan hamda ommaviy tadbirlar o‘tkaziladigan nuqtalar) zamonaviy yoritish va kuzatuv moslamalari bilan jihozlash.

Xotin-qizlar faoli mahallada bar qator ijtimoiy profilaktika tadbirlarini o‘tkazish vakolatiga ega subyekt hisoblanib, profilaktika inspektori tomonidan tayyorlangan

xulosa asosida quyidagilar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish uchun qabul qilib oladi:

ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalar;

yordamga muhtoj bo‘lgan va og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlar;

muntazam tazyiq va zo‘ravonlikka uchrab kelayotgan xotin-qizlar;

Jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan xotin-qizlar.

“E-ijtimoiy profilaktika” — ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar o‘rtasida axborot almashish imkonini beradigan elektron tizimdir.

Ijtimoiy profilaktika tadbirlari — huquqbazarlik sodir etish yoki undan jabrlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslarga huquqiy, ijtimoiy, psixologik, tibbiy, pedagogik va boshqa turdag'i yordamlar ko‘rsatishda amalga oshiriladigan tadbirlar majmui.

Xususan, mamlakatimizda xotin-qizlarni ijtimoiy himoyalash, ularning iqtisodiy va ijtimoiy holatini yaxshilash maqsadida turli ko‘rinishdagi yordam va subsidiyalar taqdim etiladi. Bu yordamlar xotin-qizlarning hayotini osonlashtirish, ularning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish, shuningdek, oilaviy va ijtimoiy muammolarni yechishga qaratilgan. Mazkur yordam turlari va uni amalga oshirish mexanizmi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabrdagi PF-209-son Farmonining 5-ilovasida xotin-qizlar faoli tomonidan shakllantiriladigan 27 turdag'i yordam va subsidiyalarni o‘z ichiga olib, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining hamda Vazirlar Mahkamasining tegishli hujjalari bilan belgilanadi:

Chora-tadbir nomi	Amalga oshirish mexanizmi
Kamida ikki haftalik, lekin olti oydan ko‘p bo‘lmasan muddatga, ayrim hollarda esa Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi bilan kelishilgan holda, o‘n bir oygacha muddatga band bo‘lmasan aholini haq to‘lanadigan jamoat ishlariga jalb qilish	Mehnat shartnomasiga asosan belgilanadigan miqdorda
Ish beruvchilarga — aholi bandligiga ko‘maklashish markazlari yo‘llanmasi bo‘yicha ishga qabul qilingan xodimlarni kasbga tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishga sarflanadigan xarajatlarni	Har bir xodim uchun 6 oy davomida har oyda BHMning 4 baravari

Chora-tadbir nomi	Amalga oshirish mexanizmi
qoplash uchun to‘lovni amalga oshirish	
Kasb-hunarga ega bo‘lmagan ishsiz xotin-qizlarni kasb-hunarga o‘qitish, qayta tayyorlash va ularni malakasi oshirish kurslariga jalb etish	Hisob-kitobga ko‘ra
Tadbirkorlik subyektlariga ish o‘rinlari va sharoitlarini nogironligi bo‘lgan shaxslarga moslashtirish uchun subsidiya ajratish	Har bir moslashtirilayotgan ish joyi uchun BHMning 40 baravarigacha
Sektor rahbari xulosasi asosida bir martalik moddiy yordam berish	BHMning 2 baravari
Tadbirkorlik faoliyatini yo‘lga qo‘yish uchun kredit ajratish	33 million so‘mgacha
“Ayollar daftari”ga kiritilgan tadbirkorlik bilan shug‘ullanish istagini bildirgan xotin-qizlarni maxsus o‘qitish dasturi bo‘yicha o‘qitilishini ta’minlash	Hisob-kitobga ko‘ra
Bir martalik moddiy yordam berish	BHMning 4 baravari
Sektor rahbari xulosasi asosida, og‘ir turmush sharoitidagi (uy-joyi ta’mirlashga muhtoj, biroq oilasining moddiy imkoniyati yetmaydigan) xotin-qizlarning uy-joyini ta’mirlash	BHMning 30 baravarigacha
Turar joy ijarasi uchun kompensatsiya to‘lash	Turar joy ijarasi uchun to‘lovlarining 50 foizi, lekin ko‘pi bilan 500 ming so‘mgacha
Ipoteka krediti bo‘yicha boshlang‘ich badalni to‘lab berish va foiz to‘lovlarining bir qismini qoplash uchun subsidiya ajratish	Boshlang‘ich badalni to‘lash: 32 million so‘m
Ipoteka krediti bo‘yicha boshlang‘ich badalni to‘lab berish	Uy-joyning hisoblangan qiymatining 10 foizi
Uy-joy bilan ta’minlash	Hisob-kitobga ko‘ra

Chora-tadbir nomi	Amalga oshirish mexanizmi
Sektor rahbari xulosasi asosida, bir martalik moddiy yordam berish	BHMning 2 baravari
Yangi o‘zlashtirilgan, lalmi, foydalanilmayotgan yer maydonlarini sug‘orish tizimi (artezian quduqlar, tomchilatib sug‘orish tizimi va boshqalar) va elektr energiyasi bilan ta’minalash, berilgan yerlarni o‘zlashtirish uchun (er haydash, urug‘lik ko‘chat xarid qilish va boshqalar) subsidiya ajratish	BHMning 40 baravarigacha
O‘zbekiston Respublikasidagi oliy ta’lim tashkilotlarida tahsil olayotgan (ta’lim shaklidan qat’iy nazar) “Ayollar daftari”ga kiritilgan ehtiyojmand xotin-qizlar yoxud ularning oliy ta’lim tashkilotida tahsil olayotgan ikki va undan ortiq farzandlarining bir nafariga bir marotaba to‘lov-kontrakti to‘lab berish	BHMning 15 baravarigacha
O‘rmon fondi yerlarini ijaraga olgan ijarachilar Aholi bandligiga ko‘maklashish markazida ro‘yxatdan o‘tgan ishsiz shaxslarni ishga qabul qilgan taqdirda, ularga ish haqi to‘lash xarajatlarini qoplash uchun subsidiya ajratish	6 oy davomida o‘rtacha ish haqining 50 foizi miqdorida, biroq har bir oy uchun BHMning 2 baravaridan oshmagan miqdorda
Kasb-hunar ta’limi tashkilotlariga — band bo‘lmagan shaxslar, ayniqsa, mehnat migratsiyasidan qaytgan fuqarolar, kam ta’milangan oilalarda yashovchi xotin-qizlarni kasbga qayta o‘qitishga sarflanadigan xarajatlarni moliyalashtirish uchun grant ajratish	Har bir ishsiz fuqaro uchun BHMning 4 baravarigacha
Kasb-hunarga o‘qitish markazlari, kollejlар va oliy ta’lim tashkilotlarida kasb-hunarga tayyorlash, agrotexnologiya, bog‘dorchilik, sabzavotchilik, chorvachilik,	Har bir ishsiz fuqaro uchun BHMning 4 baravarigacha

Chora-tadbir nomi	Amalga oshirish mexanizmi
parrandachilik, baliqchilik hamda asalarichilik sohasida fermer va dehqon xo‘jaliklarining rahbarlari va ishchilari hamda tomorqa yer egalarini qayta tayyorlash va malakasini oshirishni moliyalashtirish uchun grant ajratish	
Tibbiy yordam ko‘rsatish zarurati bo‘lganda, belgilangan tartibda tegishli birlamchi tibbiy sanitariya muassasasi tomonidan statsionar yoki ambulator davolash	Davlat budgetidan ajratilgan mablag‘lar doirasida
Davlat budgeti mablag‘lari hisobiga tibbiy yordam ko‘rsatiladigan imtiyozli toifaga kiradigan “Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlar, shuningdek ularning voyaga yetmagan (qaramog‘ida 1 guruh nogironligi bo‘lgan farzandlarining yoshidan qat’iy nazar) farzandlarini o‘rnatilgan tartibda elektron navbatga qo‘yish orqali viloyat yoki respublika darajasida tibbiy muassasalarda davolash	Davlat budgetidan ajratilgan mablag‘lar doirasida
“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlar va (yoki) ularning voyaga yetmagan (qaramog‘ida I guruh nogironligi bo‘lgan farzandlarining yoshidan qat’iy nazar) farzandlariga davolash, dori-darmon olib berish yoki murakkab jarrohlik amaliyotlari uchun mablag‘ zarur bo‘lgan holatlarda tuman (shahar) tibbiyot birlashmasi va sektor rahbari xulosalari bilan tibbiy muolaja xarajatlarini to‘lab berish	Dori-darmon olib berish uchun BHMning 20 baravarigacha; murakkab jarrohlik amaliyotlari uchun BHMning 100 baravarigacha
“Ayollar daftari”ga kiritilgan og‘ir ijtimoiy vaziyatga tushib qolgan, nogironligi bo‘lgan ehtiyojmand xotin-qizlar va ularning farzandlarini	Hisob-kitobga ko‘ra

Chora-tadbir nomi	Amalga oshirish mexanizmi
reabilitatsiya vositalari bilan ta'minlash	
“Ayollar daftari”ga kiritilgan I va II guruh nogironligi bo‘lgan yoki surunkali hamda yuqumli kasalliklarga chalingan ehtiyojmand xotin-qizlarning va (yoki) ularning voyaga yetmagan (qaramog‘ida I guruh nogironligi bo‘lgan farzandlarining yoshidan qat’iy nazar) farzandlarining, lozim bo‘lganda I guruh nogironligi bo‘lgan shaxslarga hamrohlik qiluvchining davolanish amaliyoti uchun O‘zbekiston Respublikasining boshqa hududida joylashgan tibbiy muassasalarga borish-kelish yo‘l xarajatlarini qoplab berish	Yo‘l xarajatlarini tasdiqlovchi (chipta va hokazo) hujjatlarda ko‘rsatilgan summa; Yo‘l hujjatlari mavjud bo‘lmaganda, har bir kilometrga BHMning 0,08 foizi miqdorida; Maxsus transport vositasi uchun sarflangan summa
“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlarning muammolaridan kelib chiqib, huquqiy yordam ko‘rsatish bilan bog‘liq xarajatlar, shu jumladan, tug‘ilganlik haqida guvohnoma va fuqarolik pasportini olish, sudga da’vo arizasi kiritgani uchun undiriladigan davlat boji to‘lovlar va boshqa xarajatlarni (advokatlarning xizmati uchun to‘lovlar bundan mustasno) sektor rahbari xulosasiga asosan to‘lab berish	Davlat boji sifatida belgilangan summa
“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlar uchun madaniy-ma’rifiy, sport va boshqa tadbirlar tashkil etish	Shakllantirilgan xarajatlar smetasi miqdorida
“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlarning sayohatlarini tashkil etish	Hisob-kitobga ko‘ra

Mahalla xotin-qizlar yetakchisining faoliyatining asosiy maqsadi – mahalla aholisi, ayniqsa xotin-qizlar uchun xavfsiz, osoyishta va barqaror muhitni yaratishda amaliy ko‘mak berish bo‘lib, buning uchun jamiyatning barcha qatlamlarining faol ishtiroki va hamkorligi zarur.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JAMOAT
XAVFSIZLIGI UNIVERSITETI

XOTIN-QIZLAR FAOLINING XOTIN-QIZLAR
TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN
HUQUQBUZARLIKLARNI OLDINI OLİSH VA ULAR
BILAN İJTİMOİY PROFİLAKTİKANI AMALGA
OSHİRİŞGA DOİR FAOLİYATI

Toshkent-2025

"Xotin-qizlar faoli" iborasi, asosan, ayollar va qizlarning ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy jihatlarda faol ishtirokini, ularning huquqlarini ximoya qilish va ularning hayot samaradorligini oshirish maqsadida ish olib boruvchi shaxs.

Xotin-qizlar faolining umumiy va ijtimoiy profilaktikaga doir faoliyati, asosan, ayollarni ijtimoiy, iqtisodiy, ma'naviy va jismoniy jihatdan qo'llab-quvvatlash, ularning huquq va erkinliklarini ximoya qilish, shuningdek, ularga nisbatan bo'lgan zo'ravonlik, diskriminatsiya va boshqa ijtimoiy muammolarning oldini olish maqsadida amalga oshiriladi.

Xotin-qizlar faolining xizmat faoliyati quyidagi normativ-huquqiy xujjatlar asosida tartibga solinadi:

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi PF-27-son Farmoni bilan tasdiqlangan Jamaot xavfsizligi konsepsiysi;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabrdagi "Mahalla instituting jamiyatdagi rolini tubdan oshirish va uning aholi muammolarini hal etishda birinchi bo'g'in sifatida ishlashni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-209-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 30-noyabrdagi "Obod va xavfsiz mahalla" tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktika tizimi samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 801-son Qaror;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 3-yanvardagi "2025 yilda respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish va huquqbazarliklarning oldini olish tizimi samaradorligini yanada oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 1-son Qarori.

Ayol qadri ulug'langan yurtda tinchlik va farovonlik barqaror bo'ladi.

Sh.Mirziyoyev

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasidagi xotin-qizlar bilan bog'liq huquqiy normalar

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining **19-moddasiga** ko'ra, O'zbekiston Respublikasida barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, e'tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishi, ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, qonun oldida teng.

58-moddada esa, xotin-qizlar va erkaklarning teng huquqliligi, davlat xotin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, shuningdek jamiyat va davlat hayotining boshqa sohalarida teng huquq va imkoniyatlarni ta'minlashi alohida ta'kidlab o'tilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabrdagi PF-209-son Farmonining 4-ilovasi xotin-qizlar faolining asosiy vazifalariga bag'ishlangan bo'lib, 4 ta yo'nalishni o'z ichiga oladi:

T/r	Yo'nalish nomi	Amalga oshirish shakli
1.	"Sog'lom oila — sog'lom jamiyat" tamoyillarini targ'ib qilish, xususan yaqin qarindoshlar o'rtasidagi va erta nikohning oldini olish, reproduktiv salomatlikni yaxshilash, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash bo'yicha maqsadli chora-tadbirlarni amalga oshirish	Har oyda kamida 20 ta oilaga kirib, oilaviy qadriyatlarni targ'ib etadi va nikohlarning qonuniyligini ta'minlaydi. Mahallada har oyda ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalarning 5 tasini sog'lom turmush tarziga qaytaradi.
2.	Xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, ta'llim imkoniyatlarini kengaytirishga ko'maklashish	Har oyda bir marotaba mактабдаги о'кувчи қизлар билан учрашиб, ularнинг та'llим олишга қизиқишини оширади. Har oyda kamida 5 nafar mahallадаги xotin-qizlarni tadbirkorlik, kasanachilik va hunarmandchilikka jalb qiladi.

T/r	Yo'nalish nomi	Amalga oshirish shakli
3.	Xotin-qizlarning muammolarini o'z vaqtida aniqlash, ushbu muammolar yuzasidan davlat organlari va tashkilotlarga murojaat qilish, yordamga muhtoj bo'lgan va og'ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlarga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko'rsatishni ijtimoiy xodim bilan bиргаликда tashkil etish.	Har oyda kamida 10 nafar og'ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlarga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko'rsatishni tashkil etadi.
4.	Xotin-qizlar o'rtasida ijtimoiy profilaktika va moslashtirish ishlарida hamkorlik qilish, tazyiq va zo'ravonlikka nisbatan murosasizlik muhitini yaratishda ishtirok etish.	Har oyda bir marotaba jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan xotin-qizlar xonadoniga borib, muammosini o'rganadi. Xotin-qizlarga nisbatan tazyiq va zo'ravonlik holatlarini aniqlaydi va profilaktika inspektoriga xabar beradi.

O'zbekiston Respublikasi
Prezidentining 2023-yil
21-dekabrdagi PF-209-son
Farmonining 5-ilovasida
xotin-qizlar faoli
tomonidan
shakllantiriladigan
**27 turdag'i yordam va
subsidiyalar ko'rsatilgan
bo'lib, O'zbekiston
Respublikasi Prezidentining
hamda Vazirlar
Mahkamasining tegishli
hujjatlari bilan belgilanadi.**

Mehnat shartnomasiga asosan belgilanadigan miqdorda. Masalan, bandlik vazirligi bilan kelishilgan holda, **o'n bir oygacha muddatga** band bo'limgan aholini haq to'lanadigan jamoat ishlariga jaib qilish

Hisob-kitobga ko'ra. Misol uchun, **kasb-hunarga ega bo'limgan** ishsiz xotin-qizlarni kasb-hunarga o'qitish, qayta tayyorlash va ularni malakasi oshirish kurslariga jaib etish

Aniq bir summa asosida. Masalan, tadbirkorlik faoliyatini yo'lg'a qo'yish uchun kredit ajratish uchun, masalan **33 million so'mgacha** yoki turar joy ijarasini uchun to'lovlarning **50 foizi**, lekin ko'pi bilan **500 ming so'mgacha** yoki ipoteka krediti (**32 million so'm**) bo'yicha boshlang'ich badalni to'lash

Davlat byudjetidan ajratilgan mablag'lar doirasida. Misol uchun, **tibbiy yordam ko'rsatish zarurati bo'lganda**, belgilangan tartibda tegishli birlamchi tibbiy sanitariya muassasasi tomonidan stasionar yoki ambulator davolash yoki "Ayollar daftari"ga kiritilgan xotin-qizlarning muammolaridan kelib chiqib, huquqiy yordam ko'rsatish bilan bog'liq xarajatlarni sektor rahbari xulosasiga asosan to'lab berish

Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 30-noyabrdagi 801-son qarorining ilovasiga muvofiq, "Obod va xavfsiz mahalla tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish tartibi to'g'risida"gi Nizom mahalla yettiligining ijtimoiy profilaktik choralarini tartibga soladi

Unga ko'ra:

- ◆ "E-ijtimoiy profilaktika" axborot tizimi — ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi sub'ektlar o'rtasida axborot almashish imkonini beradigan elektron tizim.
- ◆ Ijtimoiy profilaktika tadbirlari — huquqbazarlik sodir etish yoki undan jabrnlash ehtimoli yuqori bo'lgan shaxslarga huquqiy, ijtimoiy, psixologik, tibbiy, pedagogik va boshqa turdag'i yordamlar ko'rsatishda amalga oshiriladigan tadbirlar majmui.
- ◆ Xotin-qizlar faoli — ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlardan biri hisoblanadi.

O'ZBEKISTON XOTIN-QIZLAR
QO'MITASI

Qizlarjon

QO'QUVCHI-QIZLAR SAMMITI

Xotin-qizlar faoli ijtimoiy moslashtirish dasturi asosida quyidagilarni amalga oshiradi:

Ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalar bilan yakka tartibda suhabtlar o'tkazadi, nizolarning sabablarini aniqlaydi, ular bartaraf etish maqsadida mahalla raisi bilan hamkorlikda "Sog'lom oila — sog'lom jamiyat" tamoyillarini tushuntiradi, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshiradi, ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko'rsatishni ijtimoiy xodim bilan birgalikda tashkil etadi;

Yordamga muhtoj bo'lgan va og'ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlar bilan yakka tartibda suhabtlar o'tkazib, turmush tarzi, xulq-atvori, oilaviy sharoiti hamda kasbiy layoqatini o'rganadi, ularni tadbirdorlik, kasanachilik va hunarmandchilikka jalb qilish, zarur hollarda ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko'rsatish choralarini ko'radi;

Muntazam tazyiq va zo'ravonlikka uchrab kelayotgan xotin-qizlarning xonadoniga borib, turmush tarzi, xulq-atvori va oilaviy sharoitini o'rganadi, aniqlangan muammolarini bartaraf etish choralarini ko'radi, zarur hollarda muntazam tazyiq va zo'ravonlikka uchrab kelayotgan shaxslarga himoya orderini berish bo'yicha profilaktika inspektoriga taklif kiritadi;

Jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan xotin - qizlarning turmush tarzi, xulq-atvori, oilaviy sharoiti va kasbiy layoqatini o'rganadi, ular bilan manzilli chora-tadbirlarni amalga oshiradi, hokim yordamchisi bilan hamkorlikda bandligini ta'minlash choralarini ko'radi va boshqa vazifalarni amalga oshiradi.

Xotin-qizlar faolining faoliyati — oila va xotin-qizlar qo'mitasining tuman (shahar) bo'limlari tomonidan

Ijtimoiy profilaktika obyektlariga nisbatan elektron shaklda yuritilgan hujjatlar (xulosa, ijtimoiy moslashtirish dasturi, uning ijrosi bo'yicha ma'lumotnomalar, qo'shma xulosa) axborot tizimida saqlanadi.

Xotin-qizlar faoli ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish natijasida olingan ma'lumotlarning sir saqlanishini ta'minlaydi.

Axborot tizimiga kiritilgan ma'lumotlarning haqqoniyligi, har yil yakuni bo'yicha oila va xotin-qizlar qo'mitasining tuman (shahar) bo'limlari tomonidan bevosita joylarga chiqqan holda o'rganiladi.

Ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish jarayonida vujudga kelayotgan muammolarni hal etish, shuningdek, xotin-qizlar faoliga amaliy va boshqa yordam ko'rsatish maqsadida ijtimoiy profilaktika tadbirlari yuqorida tashkil etiladi va nazorat qilib boriladi

Test savollari:

1. Mahalla xotin-qizlar faoli faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik tizimi qaysi javobda to‘g‘ri berilmagan?

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi

*O‘zbekiston Respublikasining Huquqbazarliklar profilaktikasi to‘g‘risidagi qonuni

O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi konsepsiysi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mahalla institutining jamiyatdagi rolini tubdan oshirish va uning aholi muammolarini hal etishda birinchi bo‘g‘in sifatida ishlashini ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni

2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 19-moddasida berilmagan normani ko‘rsating.

barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega

barcha fuqarolar jinsi, irqi, millati, tili, dini, e’tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishidan qat’iy nazar teng

*barcha fuqarolar ijtimoiy mavqeidan kelib chiqqan holda belgilanadi

inson huquq va erkinliklari har kimga tug‘ilganidan boshlab tegishli bo‘ladi

3. Davlat xotin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, shuningdek jamiyat va davlat hayotining boshqa sohalarida teng huquq va imkoniyatlarni ta‘minlashi Konstitutsiyaning nechanchi moddasida berilgan?

*58-modda

59-modda

60-modda

70-modda

4. Ayollar bo‘yicha axborot tizimiga kiritilgan ma’lumotlarning haqqoniyligi har yil yakuni bo‘yicha kim tomonidan bevosita o‘rganiladi?

profilaktika inspektori

*oila va xotin-qizlar qo‘mitasining tuman (shahar) bo‘limlari

mahalla raisi tomonidan

xotin qizlar faoli tomonidan

5. Mahallada birqator ijtimoiy profilaktika tadbirlarini o‘tkazish vakolatiga ega subyekt berilgan to‘g‘ri javobni belgilang

oila va xotin qizlar qo‘mitasi raisi

oila va xotin qizlar boshqarma boshliqlari

*xotin qizlar faoli

oila-turmush instituti

6. Quyidagilardan qaysi tizim huquq subyektlar o‘rtasida axborot almashish imkonini beradigan elektron tizim?

*e-ijtimoiy profilaktika

e-ijtimoiy himoya

ijtimoiy profilaktika amaliyoti

antihuquqbazarlik metodi

7. Xotin-qizlar faoli qaysi turdag'i ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish vakolatiga ega emas?

ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalar

yordamga muhtoj bo‘lgan va og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlar

muntazam tazyiq va zo‘ravonlikka uchrab kelayotgan xotin-qizlar

*yolg‘iz keksalarni ijtimoiylashtirish ishlari

8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil

21-dekabrdagi PF-209-son Farmoniga ko‘ra, xotin-qizlar faoli ishtirokida necha turdag'i yordam va subsidiyalar berilishi mumkin?

25 turdag'i

26 turdag'i

*27 turdag'i

28 turdag'i

9. Qaysi javob mahalla xotin-qizlar yetakchisining asosiy faoliyat yo‘nalishiga kirmaydi?

xotin qizlar salomatligini o‘rganish

xotin qizlar uchun xavfsiz sharoit yaratish

*xotin qizlarga ish berish

xotin qizlar uchun osoyishta va barqaror sharoit yaratish

10. Sektor rahbari xulosasi asosida Xotin-qizlar uchun bir martalik moddiy yordam berish miqdori qancha?

*BHMning 2 baravari

BHMning 3 baravari

BHMning 4 baravari

BHMning 5 baravari

11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil

21-dekabrdagi PF-209-son Farmoniga ko‘ra, xotin-qizlar faolining nechta asosiy faoliyat yo‘nalishlari belgilangan?

1 ta

2 ta

3 ta

*4 ta

12. Sektor rahbari xulosasi assosida, og‘ir turmush sharoitidagi xotin-qizlarning uy-joyini ta’mirlash uchun qanchagacha mablag‘ ajratilishi mumkin?

BHMning 10 baravarigacha

BHMning 20 baravarigacha

*BHMning 30 baravarigacha

BHMning 40 baravarigacha

13. Xotin-qizlar uchun 33 million so‘mgacha bo‘lgan kredit nima maqsadda beriladi?

*tadbirkorlik faoliyatini yo‘lga qo‘yish uchun

kasanachilik uchun

o‘zini o‘zi band qilish uchun

chet elga chiqish uchun

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil

21-dekabrdagi PF-209-son Farmoniga ko‘ra, xotin-qizlar faoli 1 oyda necha kishini tadbirkorlik, kasanachilik va hunarmandchilikka jalb qilishi lozim?

4 nafar

*kamida 5 nafar

har haftada 3 nafar

6 nafar

15. “Ayollar daftari”ga kiritilgan ehtiyojmand xotin-qizlar yoxud ularning oliv ta’lim tashkilotida tahsil olayotgan ikki va undan ortiq farzandlarining bir nafariga bir marotaba to‘lov-kontrakti to‘lab berish summasi qancha?

BHMning 10 baravarigacha

BHMning 20 baravarigacha

BHMning 25 baravarigacha

*BHMning 15 baravarigacha

Mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda xotin-qizlar faoliga

TAVSIYALAR

XOTIN-QIZLAR FAOLI TOMONIDAN HUQUQBUZARLIK SODIR ETGAN VA SODIR ETISHGA MOYIL BO‘LGAN XOTIN-QIZLAR BILAN MANZILLI ISHLARNI AMALGA OSHIRISH BO‘YICHA TAKLIFLAR

Mahallada himoya orderi olgan har bir xotin-qiz uchun joriy yil davomidagi ijtimoiy profilaktik choralarni amalga oshirish rejasi bo‘yicha ishslash tizimini yo‘lga qo‘yish;

Respublikadagi mahallalaridagi xotin-qizlar faoli shtat birliklarini joriy mahallar soniga tenglashtirish;

“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlarni ish bilan ta’minlagan korxonalarga subsidiyalar ajratish va ularni 6 oy davomida daromad solig‘idan ozod etish;

“Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlarni ishga qabul qilgan korxona, muassasa va tashkilotlarda yagona reyestrga kiritilgan ayollar uchun budgetdan tashqari mablag‘lar hisobidan choraklik mukofot pullari ajratilishini joriy etish;

Xotin-qizlar tegishli hudud sharoitidan kelib jinoyat sodir etgan va sodir etishga moyil bo‘lgan xotin-qizlar bilan quyidagi manzilli ishlarni amalga oshirish lozim:

a) alkogolni, shuningdek psixotrop moddalarni va kishining aql-irodasiga kuchli ta’sir etuvchi boshqa moddalarni suiiste’mol qiluvchi (me’yordan ortiq ichuvchi) xotin-qizlarga profilaktik ta’sir ko‘rsatish va ularni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

alkogolni, shuningdek psixotrop moddalarni va kishining aql-irodasiga kuchli ta’sir etuvchi boshqa moddalarni suiiste’mol qiluvchi xotin-qizlarning ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘ma jild yuritish;

alkogolni, shuningdek psixotrop moddalarni va kishining aql-irodasiga kuchli ta’sir etuvchi boshqa moddalarni suiiste’mol qiluvchi xotin-qizlarni sog‘lom hayotga qaytarish, jumladan bunday salbiy odatlarga berilishi omillarini bartaraf etishga ko‘maklashish;

alkogolni, shuningdek psixotrop moddalarni va kishining aql-irodasiga kuchli ta’sir etuvchi boshqa moddalarni suiiste’mol qiluvchi xotin-qizlarga o‘z vaqtida tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish va kompleks psixologik-tibbiy reabilitatsiya qilish choralarini ko‘rish.

b) nizoli oilalarda yashovchi xotin-qizlar (umumiyo ro‘zg‘or asosida yashovchilar)ga profilaktik ta’sir ko‘rsatish va ularni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

nizoli oilalarda yashovchi xotin-qizlar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

nizoning kelib chiqish sabablarini o‘rganish va ularni yechimini topishga vakolati doirasida har tomonlama ko‘maklashish;

nizolashayotgan tomonlarning nizoning predmeti yuzasidan bo‘lib o‘tadigan munozaralarida bevosita ishtirok etish;

nizoli oilalarda yashovchi xotin-qizlarning turmush tarzi va oilaviy muhitini o‘rganib, ularga mahallada obro‘-e’tiborga ega bo‘lgan kayvoni, otinoyi, shuningdek “Oqila ayollar” harakati a’zolarini biriktirish.

v) turmushidan ajrashib, ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollarni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

turmushidan ajrashib, ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish, ularning turmush tarzini, oilaviy sharoitini, qobiliyati va kasbiy layoqatini o‘rganish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollarni ishga joylashtirish bo‘yicha manzilli choralarни ko‘rish, shu jumladan mehnat yarmarkalarida ishtirok etishini ta’minalash;

ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘rgatuvchi o‘quv markazlariga yuborish bo‘yicha barcha zarur harakatlarni amalga oshirish;

ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollarni haq to‘lanadigan jamoat ishlariga jalb qilish.

g) yolg‘iz yashovchi ayollarni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

yolg‘iz yashovchi ayollar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

o‘zgalar parvarishiga muhtoj bo‘lgan yolg‘iz yashovchi ayollarni ijtimoiy va moddiy qo‘llab-quvvatlash choralarini ko‘rish;

yolg‘iz yashovchi ayollar bilan uchrashayotgan hamda muloqotga kirishayotgan shaxslarni doimiy o‘rganib borish, shubhali holatlar bo‘yicha profilaktika inspektorini xabardor qilish;

yolg‘iz yashovchi ayollarning holidan muntazam ravishda bevosita xabar olib turish.

d) qonuniy nikohsiz yashovchi ayollarni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

qonuniy nikohsiz yashovchi ayollar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish, nikohsiz yashashining asl sababini o‘rganish orqali aniqlash hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

qonuniy nikohsiz yashovchi ayollar bilan yakka tartibda suhbat olib borib, buning oqibatida kelib chiqishi mumkin bo‘lgan salbiy holatlar bo‘yicha, shuningdek

nikohni qonuniy jihatdan rasmiylashtirish yuzasidan tushuntirish ishlarini olib borish;

nikohni rasmiylashtirish uchun monelik qiluvchi holatlarni aniqlash va uni bartaraf etish choralarini ko‘rish.

e) jazoni ijro etim muassasasidan ozod etilib, ijtimoiy moslashtirishga muhtoj bo‘lgan ayollar;

jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilgan ayollar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish, ularning turmush tarzini, oilaviy sharoitini, qobiliyati va kasbiy layoqatini o‘rganish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilgan ayollarga “dastlabki ijtimoiy-moddiy yordam paketi”ni berish bo‘yicha barcha zaruriy chora-tadbirlarni amalga oshirish;

jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilgan ayollarni doimiy ishga joylashtirish bo‘yicha manzilli choralarini ko‘rish, shu jumladan mehnat yarmarkalarida ishtirok etishini ta’minlash;

jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilgan ayollarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘rgatuvchi o‘quv markazlariga yuborish bo‘yicha barcha zarur harakatlarni amalga oshirish.

j) nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlarga profilaktik ta’sir ko‘rsatish va ularni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish, ularning yashash sharoitini o‘rganish, nazoratsiz va qarovsiz qolish sabablarini aniqlash hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlarning oilasidagi muhit, tengdosh do‘satlari va atrofidagi shaxslarni o‘rganish;

mahalladagi ta’lim muassasalarida ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha mas’ullar bilan hamkorlikda nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlarni o‘quv jarayonlarida to‘liq ishtirot etish choralarini ko‘rish;

nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlarning qiziqishlaridan kelib chiqib fan, kasb-hunar va sport to‘garaklariga jalb qilish choralarini ko‘rish;

nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo‘lgan qizlarning ota-onalari yoki qonuniy vakillari tomonidan ularning tarbiyasi bilan bog‘liq majburiyatlarni bajarmaslik holatlari aniqlanganda ularga qonuniy chora ko‘rish bo‘yicha profilaktika inspektoriga ro‘yxatni ta‘idim etish.

z) g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarga profilaktik ta’sir ko‘rsatish va ularni ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha:

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarning ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘majild yuritish, ularning turmush tarzini, oilaviy sharoitini, qobiliyati va kasbiy layoqatini o‘rganish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarning salbiy odatlarga berilishining asl sabablarini aniqlash va g‘ayriijtimoiy xulq-atvorining salbiy oqibatlarini tushuntirish;

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarni sog‘lom turmush tarziga qaytarish maqsadida ularga mahallada obro‘-e’tiborga ega bo‘lgan kayvoni, otinoyi, shuningdek “Oqila ayollar” harakati a’zolarini biriktirish orqali salbiy odatlarga berilishi omillarini bartaraf etishga ko‘maklashish;

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarni o‘z vaqtida tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish va kompleks psixologik-tibbiy reabilitatsiya qilish choralarini ko‘rish;

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarning voyaga yetmagan farzandlarini maktab va maktabgacha ta’lim muassasalariga joylashtirish bo‘yicha tushuntirish ishlarini olib borish, shuningdek qonunchilikda belgilangan ijtimoiy himoya kafolatlaridan foydalanishi uchun hujjatlarni yig‘ish va rasmiylashtirishga har tomonlama amaliy ko‘maklashish;

g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlarning turmush tarzi va xulq- atvorini bir yil davomida monitoring qilib borish.

i) sudxo‘rlik bilan shug‘ullanuvchi ayollarga profilaktik ta’sir ko‘rsatish va ularni ijtimoiy moslashtirilganligi bo‘yicha:

sudxo‘rlik bilan shug‘ullanuvchi ayollar ro‘yxatini shakllantirish va alohida yig‘ma jild yuritish hamda yakka tartibdagi ijtimoiy profilaktik chora-tadbirlarni belgilash;

qarzdor va qarz beruvchi o‘rtasida foizlar to‘lash sharti evaziga pul oldi berdisi bilan shug‘ullanuvchi shaxslar o‘rtasida mazkur harakat kelgusida salbiy oqibatlarga olib kelishi yuzasidan tushuntirish ishlarini olib borish;

sudxo‘rlik bilan muntazam ravishda shug‘ullanuvchi ayollar bilan diniy tashkilot vakillarini jalb qilgan holda suhbatlar o‘tkazish va sudxo‘rlikdan tiyilish maqsadida tushuntirish ishlarini olib borish.

